Original scientific paper

Fejős István

EGY KÖRKÉRDÉS TANULSÁGAI

(AZ ÚJVIDÉKI RTV FALUMŰSORAIRÓL)

A soron következő középtávú tervidőszak küszöbén az Újvidéki RTV (a továbbiakban ÚRTV) alaposabb áttekintést kívánt kapni a mezőgazdasági termelőknek szánt rádió- és televízióműsorok hatásfokáról. A két tájékoztatási eszköz évi és középtávú műsorfejlesztési terveiről szervezett társadalmi vitában általában pozitív értékelést kapott az eddigi műsorpolitika és az adásokat is leginkább dicsérően emlegették, de számos kritikai megjegyzés is elhangzott.

Az ÚRTV-ben szükségesnek tartják a közvetlen beszélgetéseket, hisz ezek útján kaphatnak legteljesebb képet maguktól a rádióhallgatóktól, illetve a tévé nézőitől a műsorokról. Ebből a célból Buđanovcin (Ruma község), Kispiacon (Kanizsa), Stara Pazován (St. Pazova), Becsen (Becse), Lokvén (Alibunár), Melencén (Kikinda) és Kucorán (Titoverbász) a Szocialista Szövetség községi és helyi választmányával együtt szervezték meg a találkozókat, melyeken helyet kapott a helyi közösség és a község képviselője, a legjobb mezőgazdasági magántermelők egy csoportja, a legkiválóbb mezőgazdasági szakemberek, a földművesszövetkezet képviselője valamint az érdekelt mezőgazdasági földolgozó gyárak képviselői. Egy-egy beszélgetésen átlagban 10—13-an vettek részt, a nyolc helyen több mint százan.

A helyszínen kitöltött kérdőívek alapján kiderült, hogy a megjelentek közül:

a) a mezőgazdasághoz hivatásszerűen kötődnek 88-an (az összlétszám 84,6%-a); közöttük van

— 56 (53,8%) földműves,
— 16 (15,4%) agronómus,
— 3 (3%) állatorvos,
— 3 (3%) mezőgazdasági technikus,
— 6 (6%) közgazdász és
— 3 (3%) állattenyésztési előadó.

b) Egyéb hivatása 16-nak (15,4%) volt.

Bizonyos szempontból figyelmet érdemel a megjelentek életkora is, amely így oszlott meg:

— 3-an (3%) a 20. és 25. életév között,
— 30-an (28,8%) a 25.—34.
— 33-an (31,7%) a 35.—44.
— 24-en (23%) a 45.—54. és
— 14-en (13,5%) az 55. és 64. életév között voltak.

Érdemes kiemelni, hogy a jelenlévők 84%-ának a kora a 25. és 55. életév között alakult, tehát a korszerű termelés hordozói jelentek meg legnagyobb tömegben. Másrészt elgondolkodtató, hogy csak három fiatal jött el. Ez a tény nemcsak a fiatalok alacsony létszámáról tanúskodik, hanem félig-meddig képet ad a patriarchális viszonyok csökevényeiről is, mert a családot kizárólag az apa képviseli. Hasonló következtetésre utal a megjelent nők rendkívül kis létszáma is (mindössze kilenc).

Iskolai végzettség szempontjából a következő kép alakult ki:

— 12-nek (11,1%) nem volt befejezett általános iskolája,
— 36-nak (34,6%) volt befejezett általános iskolája,
— 19-nek (18,3%) középiskolai és
— 37-nek (35,6%) főiskolai vagy egyetemi végzettsége volt.

A 15—20 esztendővel korábbi nézőstruktúrához viszonyítva kedvező jelenségről beszélhetünk, egyre több magasabb végzettségű van a faluműsorok nézői-hallgatói között.

Tegyük még hozzá, hogy a beszélgetések helyét és a résztvevők személyét oly módon határozták meg, hogy a földművelés és az állattenyésztés minden ágazata képviselje magát, hogy a magántermelők szervezettek legyenek, korszerű mezőgazdasági technológiát alkalmazzanak és főleg jó eredményeket mutassanak föl munkájukban.

Az egyes problémakörök megvitatására egységes előzetes útbaigazítást kaptak a résztvevők, így azután igen tartalmas beszélgetések folytak a következő témákról:

— a falunak szánt műsorok száma, tartalma, időpontja,
— szerkesztési koncepciója,
— a tudomány helye a faluműsorokban,
— oktatói mozzanat,
— az adások nyelvezete és
— egyéb kérdések.

Minden témakörben számos részkérdés is fölvetődött, és így összesen 42 konkrét kérdés taglalására került sor, ami az egybegyűltek véleményének igen széles spektrumát bontakoztatta ki. A hangszalagra rögzített szöveg átgépelése után 200 oldalnyi anyag keletkezett, amelyből átdolgozott, tömörített változat készült.

I. IDŐPONT, TARTAM, LÉTSZÁM

Csak alig néhányan vélekednek úgy, hogy a jelenlegi adások száma elegendő. Álalános vélemény szerint több, sokkal több kellene, mert

alaposabban kellene átfogni a falusi problematika igen széles körét. A mezőgazdasági termelésben nap nap után innovációk jelentkeznek, amiről leggyorsabban az ÚRTV tájékoztathatna, ugyanakkor a társadalmunkban történtekről is tudósítani kell, hogy a termelők lépést tudjanak tartani a fejlődéssel.

Különösen a nemzetiségek nyelvén sugárzott faluműsor kevés, méghozzá mindkét médiumban. Egy ruszin nyelvű adás aligha elegendő az igényhez mérten és havonta kettő sem lenne elég a Rádióban. A magyar nyelvű hallgatóság sem elégedett, de valamelyest enyhíti a kérdést az a tény, hogy sokan tudják követni a szerbhorvát nyelvű adásokat, viszont egészen természetes, hogy anyanyelvén mindenki sokkal könnyebben fogadja be az információkat. Több, különféle típusú műsor kellene a magyar anyanyelvű hallgatók számára, hogy a mezőgazdaság legtágabb értelemben vett témáiról is alapos tájékoztatást kapjanak. A román nemzetiségű nézők-hallgatók egészen nyíltan kifejezték, hogy az anyanyelvű adások jelenlegi száma kevés, és minőségi szempontból még kevésbé megfelelő. A szlovák nemzetiségűek úgy fogalmaztak, hogy többször és hosszabb ideig sugárzott műsorok kellenének.

A mostani adások időpontjáról rendkívül eltérő vélemények hangzottak el, néha teljesen ellentétesek is. Egyedül abban értettek egyet a résztvevők, hogy a szerbhorvát nyelven sugárzott *Brazde* és a *Znanje-imanje* terminusa jó. Íme a vélemények spektruma:

1) A falusi lakosság vasárnap dél körül szabad és ezért jó, ha ebben az időszakban sugározzák a műsorokat. Hasonlóképpen jó az Újvidéki Rádió magyar nyelvű faluműsorának terminusa is, mert nem ütközik sem a rádió, sem a televízió egyetlen érdekesebb adásával sem. A tévé műsoráról már nem lehet ugyanezt mondani, mert rádiót ebéd közben is lehet hallgatni, de tévét nézni már nem. A televíziós *Barázda* 9 órai időpontjával elégedetlenek a nézők, mert a jószág körüli munkának megvan a maga szigorú menetrendje, amitől különösen vasárnap nem térnek el a szabadidő beosztása miatt. Volt olyan vélemény is, hogy tekintetbe kell venni, hogy az eddigi műsoridőt már megszokták.

2) Olyan igényt is jeleztek, hogy a magyar nyelvű adások időpontjának tervezésekor vegyék figyelembe a szerbhorvát műsoridőt, azaz ne ütköztessék őket, mert mindkettőt követni szeretnék. Jelenleg ez zömmel lehetetlen, mert a faluműsorok minden nyelven nagyjából ugyanabban az időpontban kerülnek az éterbe. Különösen a televízió *Brazde* és *Znanje-imanje* című műsorára érvényes ez a megállapítás.

3) Eltérnek a rádió reggeli faluműsorairól kialakult vélemények. Egyesek szerint megfelel a vasárnap, de nem a reggel 6 órai időpont, legalábbis az állattenyésztőknek nem jó terminus, a többiek viszont elfogadják. Szimptomatikus, hogy a megjelent termelők legnagyobb része egyszer sem hallgatta az Újvidéki Rádió reggeli faluműsorát.

4) Kifogásolták, hogy a műsortervezők nem veszik figyelembe a mezőgazdasági munkák idényjellegét, a falusi emberek napi munkabeosztását

és az egész év folyamán nem változik a műsorséma. A következő javaslatok hangzottak el:

— az adások zömét téli időszakban kellene sugározni, amikor a falusi termelőnek sok a szabad ideje; kötelezően télen kellene adni a szakmai tanácsokat és a szakemberek előadásait a küszöbönálló tavaszi mezőgazdasági munkálatokról;

— szükséges volna az évszakokhoz, az idénymunkához idomítani az adások jellegét;

— a jelenlegi műsorbeosztás miatt az információk sokszor elkésve érkeznek a termelőhöz, amikor már nem hasznosíthatók, ezért az adások időpontját úgy kellene megválasztani, hogy a nagy munkálatok előtti hetekben és napokban érkezzen az útbaigazítások zöme, mert ilyenkor jelentenek legnagyobb segítséget;

— a korszerű mezőgazdasági termelő ma már egészen másként él, mint 20 évvel ezelőtt, amikor az adások sémája készült, ez viszont azóta sajnos nemigen változott, most gépesített a munka, a termelő kevesebbet dolgozik, több szabadideje van és főleg sokkal több tudásra vágyik, éppen ezért kellene a szerkesztőknek változtatniuk magatartásukon.

5) Az auditórium úgy véli, hogy az ÚRTV és a vajdasági rádiódiffúziós hálózat képviselőinek jobb együttműködésre van szükségük, hogy elkerüljék a szükségtelen ütköztetéseket és a konkurrenciát, ami végső fokon a hallgatók, nézők megosztásához vezet, hisz ugyanahhoz a lakossághoz szól mindegyik. Például a szlovák nyelvű tévémagazin és a rádió faluműsora ugyanazon a napon 10 órakor kezdődik, emellett a Stara Pazova-i Rádió ugyancsak vasárnap délelőtt 8-tól 12- óráig sugározza faluműsorát.

6) A román nyelvű faluműsor nagyon rossz időpontban kerül sorra, így nemigen kísérhetik figyelemmel a potenciális nézők, mert akkor más elfoglaltságuk van.

Általános vélemény szerint *a legjobb időpont* a kora reggeli és az este 20 órai terminus. Télen 20 óra előtt is megfelelő. Más véleményen vannak azonban a fiatalok, akik este inkább szórakoznának. A tévé adásait is el kellene mozdítani az ebéd idejéről, és a vasárnapi 14,30 és 17,00 óra közötti időpontra tenni. A tervezők figyelmen kívül hagyják azt a tényt is, hogy ma már falun rengeteg az URH-vételre is alkalmas rádiókészülék, és nem használják ezt ki kellőképpen a faluműsorok szempontjából sem.

A román nyelvű tévémagazint 11 és 12 óra között kellene sugározni, egyúttal arra is ügyelve, hogy ne ütközzék a szerb nyelvű műsorral.

Munkanapon is sugározható faluműsor, legalábbis ez a vélemény alakult ki a beszélgetések alkalmával, de igen nagy figyelmet kell szentelni az évszakok közötti különbségeknek. Téli időszakban a tévé jelentkezhetne esténként, de csak 20 óra után, míg a rádió délután is sugározhatna összeállítást. Ügyelni kell, hogy az adások ne legyenek hosszúak és mindig ugyanabban az időpontban jelentkezzenek, hogy követésük szokássá váljon. A legmegfelelőbb napok a szerda és csütörtök, de még jobb,

ha mindennaposak a műsorok, mert a termelőknek kell a mindennapi tanács.

Rövidek a faluműsorok, mondják a beszélgető partnerek, kivéve a Belgrádi RTV két óra hosszáig tartó rádió- és tévéműsorait, melyek viszont túl hosszúak. Az újvidéki tájékoztatási eszközökben fontos témák az idő rövidsége miatt nem kapnak kellő földolgozást.

— A *Brazde* inkább informatív jellegű adás, nem nyúl mélyre a kérdések földolgozásában, igaz, 2—3 perc alatt ezt nem is lehet elérni; a *Znanje-imanje* túlságosan tarka, mozaikkockái nagyon aprók és így sokszor az embernek az a benyomása, hogy az újságíró csak azt akarja igazolni, hogy ő igenis foglalkozott azzal a bizonyos témával, de nincs módja kimerítő magyarázatokat nyújtani. A mezőgazdasági technológia egy-egy kérdését nem is lehet 2—3 percben annyira alaposan földolgozni, hogy abból a hallgatónak-nézőnek valami haszna is legyen.

— A tévé *Barázda* c. műsorában az agrokomplexum kérdései összesen 10—12 percet kapnak, de a fölvetett problémák súlyosságához viszonyítva még ez sem elegendő. Nem hosszadalmas szófüzérek kellenének, hanem a rendelkezésre álló idő jobb kihasználása, az alanyok jobb fölkészítése és egy kicsivel több idő is. Ezt az adást 60 percre kellene meghosszabbítani, és jobban kihasználni az URH adta lehetőségeket is.

— A ruszin nyelvű faluműsor 40 perces általános jellegű heti magazin, amit legalább 15 perccel meg kellene hosszabbítani és azt kizárólag a falunak szentelni, mert ott él a nézők zöme.

— Hasonló a vélemény a román nyelvű tévémagazinról is.

— A rádió szerbhorvát nyelvű műsora reggel 6 és 8 óra között viszont túlságosan hosszú és kevés embernek van rá ideje, hogy végighallgassa.

II. SZERKESZTÉSI KÉRDÉSEK

Jó-e a műsoridő kiaknázása — erre általában azt felelték, hogy a terepen járó újságíró már kezdetben a rendelkezésére álló idő rövidségére hivatkozik és a falusi embertől tömör kifejezésmódot követel meg, aminek nem mindenki tud eleget tenni. Jellemző példát is kiemeltek a beszélgetések során. Egy alkalommal egy újságíró arra kérte a termelőt, hogy „mondjon neki valamit két percben a cukorrépáról". A fölvétel természetesen használhatatlan lett. Nem jó a munkamódszer a *Barázda* c. műsorban sem. Mire az újságíró elmondja a maga bevezetőjét, bemutatja a jelenlévőket, máris elmúlott annyi idő, hogy magát a témát csak néhány sebtében odavetett mondatban érintik. Sokszor a szerkesztés a hibás, mert az agrárpolitika teréről vett információk valósággal elfojtják a szintén fontos nevelő szándékú mondanivalót. Az újságíró megengedi az üresjáratokat, a beszélők sokszor szajkóznak jól ismert dolgokat. Hiba, hogy az adások enciklopédikusak, mindent felölelőek. Elemi tájékoztatásukkal gondolkodásra serkentenek ugyan, de nem nyújtanak

konkrét útmutatást. Sokszor túl nagy a tarkaság az adás keretén belül; mellékes kérdések beiktatásával (házinyúl tenyésztése, méhészet, nutriatartás stb.) terhelik az amúgy is szűkre szabott műsoridőt és emiatt a lényegbevágó téma nem kaphat teljes földolgozást. Egy műsorban csak egy-két témát kellene fölvetni de alaposan földolgozni.

Az információk mennyiségéről az a vélemény, hogy túlzott a felaprózottság. A *Barázda* nagy számú rovata között bőven akad olyan információ is, ami nélkül meglett volna a tévé is, meg az auditórium is. A ruszin nyelvű tévémagazint is a „mindenből egy keveset mindenkinek" elv alapján szerkesztik. Még tipikusabb a *Znanje-imanje*, amely csak érinti a problémákat, de még a legérdekesebbeket sem dolgozza föl alaposabban.

Milyen közlések kapjanak több műsoridőt? Általában több információ szóljon a falu életéről. Szükséges összehasonlításokat adni egy-egy falun belül, de hozni kell a távolabbi falvak életét és tapasztalatait is. Elkelne több tájékoztatás a kooperációs alapszervezetek munkájáról, a magántermelők tapasztalatairól, a helyi közösségek munkájáról, a művelődés fejlődéséről és a falvak urbanizálódásáról. Az időjárásról több és vidékenként differenciált jelentés, előrejelzés kell. Nincsen elég ismertetés a legújabb gépekről, hiányoznak a szakemberek útmutatásai. Kevés információ érkezik a búza, a kukorica és egyéb kultúrnövények új fajtáiról. Egyes termelők még ma is régi fajtákat vetnek, nem ismerik a legújabbakat, a nagy genetikai lehetőségekkel rendelkezőket. Különösen fontos a fiatal termelők szélesebb körű tájékoztatása, mert sokszor éppen ettől függ további fennmaradásuk és nem mindegy, hogy ismerik-e a legújabb technológiai eljárásokat. Külön hangsúlyt kapott a régiók differenciáltabb tájékoztatása, mert a termelési problémák nem identikusak. A műsorokban a növényvédelem csak mellékesen szerepel, pedig ettől várják falun a konkrét útbaigazításokat, hisz a jó növényvédelem nagyban kihat a hozam nagyságára. Több tájékoztatás kellene az állattenyésztés köréből is. Különösen az állatorvosi tanácsok hiányoznak. A gazdálkodók szinte becsukott szemmel mennek el a legújabb módszerek és eredmények mellett, mert nem kapnak kellő információt, pedig elegendő számú jó szakemberünk van, akik tudásukat szívesen adnák át. A mezőgazdaság gépesítésének témáját is inkább csak érintik, de kevés szó esik a programokban a karbantartásról, javításokról és szinte megkerülik a lecsapolás és az öntözés kérdéseit. Jobban kellene követni a vegyi védőanyagok fejlődését, egységesíteni az elnevezéseket.

A rovatok tartalma és szerkezete elég sok kívánnivalót hagy maga után. Észrevehetően az a beszélgető partner kap legtöbb időt, aki helyesli vagy alátámasztja az újságíró sugallta tételt, míg a vele szembeszegülő nyilatkozatát kíméletlenül megnyirbálják, amely éppen ezért sokszor érthetetlen is lesz. A rovat hosszúságát mindenkor a téma jelentősége kellene hogy meghatározza: például a földművelés és az állattenyésztés az egész mezőgazdaság stratégiailag legfontosabb eleme, mégsem kap ennek megfelelő helyet az adásokban, hanem aránytalanul sok

a különféle szórakoztató elem (viccek, dalok stb.). Sokszor forgatnak a vezetők (igazgatók, elnökök, titkárok stb.) irodáiban, de kevésszer a termelő udvarában. Az újságírók nem vették észre, hogy mekkora az ellentmondás az általuk népszerűsített tétel: a falusi jólét, a parasztok gazdagodása és a fiatalok nagymérvű migrációja között. Leginkább a stúdióbeszélgetések nagy számát róják föl, mert több közvetlen kapcsolatot kívánnak a tereppel. Túlságosan sokat jelennek meg a képernyőn az újságírók, és így ők a központi figurái az adásnak ahelyett, hogy a termelő lenne az, de sok más olyan személy is helyet kap, akinek semmi kapcsolata sincs a termeléssel. A *Barázda* sokszor megfedi olyan hibákért is a termelőket, amit nem is ők követtek el, de nem áll ki mellettük, nem bátorítja őket, ha objektív jellegű problémák jelentkeznek. Szerkesztés szempontjából soknak tartják az adásokat terhelő részeket. A szórakoztató műsorrészeket külön kellene sugározni, a faluműsor előtt vagy utána, ha már úgy vélik, hogy külön kell szórakoztatni a falusi termelőket. A szerkesztés ugyanis abból a téves elképzelésből indul ki, hogy a faluműsor önmagában véve unalmas és ezért szórakoztató elemekkel kívánja fölrázni az auditórium lankadó figyelmét. A termelők szempontjából ez nem áll, mert minden információ, minden újdonság érdekli őket, ami kapcsolatban van munkájukkal, de a zene és a humor sem mentheti meg az adást, ha a termelőknek szánt tájékoztatás nem érdekes. Zavaróak az irodalmi jellegű írások is, mint például Herceg János jegyzetei, amennyiben más időszakról, másfajta kérdésekről szólnak és nem ahhoz a problematikához tartoznak, melyek megoldását minden földműves létfontosságúnak tartja. Téves az az álláspont, hogy a falusi ember csak a falunak szánt adást nézi, és ezért az adást sokszor régebbi, fonnyadozó anyag tölti ki a napi politika teréről, olyan, ami már egyéb adásokban és a sajtóban napokkal előtte megjelent. Általános vélemény szerint az agrokomplexum és a mezőgazdasági technológia kérdései kapjanak fő helyet az adásokban. De itt is vigyázni kell, mert észrevették, hogy az agitáció túlforszírozott, és nagy mennyiségével háttérbe szorítja a többi létfontosságú kérdést.

Kell-e változtatni az eddigi adások jellegén? Itt nem volt eltérő vélemény: minden beszélgetés egyik konklúziója, hogy az Újvidéki RTV falunak szánt műsorait egészében innoválni kell. Elsősorban a szakosított adások hiánya érződik, amelyben különféle gyakorlati tapasztalatokat ismertetnének. Vitán felül áll, hogy a mai mezőgazdasági termelés két legfontosabb ágazata a földművelés és az állattenyésztés, tehát az adások homlokterébe is ezeket kell állítani. Egyszerűen szólva a faluműsorokat meg kellene szabadítani a rájuk rakódott tarkaságtól, tartalmi sokféleségtől és helyette céltudatosabb műsorpolitikát folytatni. Ez különösen a nemzetiségi nyelven sugárzott műsorokra érvényes. Általános vélemény, hogy a magyar nyelvű *Barázda* és a szerbhorvát nyelvű *Brazde* a televízióban, valamint a rádió faluműsorai lehetőségeiknél fogva sikeresen helyettesíthetnék a falun még mindig eléggé hiányzó szakembereket. Heti 2—3 új, 15 perces időtartamú adást kellene műsorra

tűzni, a mai mezőgazdasági tanácsoknak egy bővített változatát, mert ezeket jelenleg olyan tömör és sokszor érthetetlen szakmai nyelven nyújtják, hogy nem felelnek meg a célnak. Szükség lenne több kontakt műsorra, amelyben a termelők közvetlenül is föltehetnék kérdéseiket az ott megjelent szakembereknek és politikusoknak. Általában mondható, hogy igénylik a szakemberek újfajta, sokkal közvetlenebb szereplését és közérthetőbb megnyilatkozását.

A kiválasztott témák időszerűsége általában megfelelő, a műsorok követik a mezőgazdaság legfontosabb kérdéseit, de akad elég fogyatékosság is. Például nem világítják meg kellőképpen a vágóhidak álláspontját, amely eltérő a túltermelés és a vágóállathiány esetén. Az előbbiekben a termelőt különféle módon megrövidítik, az utóbbi esetben viszont a zsírsertést is hússertésként veszik át, vagy a feketét fehérként stb. A faluműsor sokszor intéz kérdést a termelőhöz, valamilyen krízis jelentkezésekor, mintha annak lenne kulcsa a dolgok nyitjához. Amikor Újvidéken nem volt hús, a termelőket kérdezték meg, ahelyett hogy az ellátásért felelőseket kérték volna a mikrofon elé. A hústermeléssel kapcsolatos új adórendszer még be sem indult kellő módon és a termelők máris problémákba ütköznek, de mindeddig az illetékesek még nem adtak feleletet a kérdésekre. Többet kellene beszélni a termelői árakról, mert hiába az állattartás, ha veszteséges, vagy ha a meghizlalt állatot nem lehet eladni. Ezeket az érzékeny kérdéseket az ÚRTV faluműsorai sokszor megkerülik. Kevés szó esik az új adópolitika megvalósításáról, jóllehet az adásokban szereplő magántermelők már több helyütt is szóvá tették, de általános, semmitmondó válaszokon kívül nem jött rá érdemi felelet. Kevés aktivitást mutatott föl az ÚRTV falunak szánt műsora a földhasznosítási törvény társadalmi vitájában is. Elmaradt az agronyerészkedéssel kapcsolatos személyek konkrét megnevezése, pedig van belőlük elég Vajdaság-szerte. A problémák csak akkor kapnak több teret, ha a termelők körében lelhetők fel, vagy akkor, ha a kritika föntről lefelé irányul. Ilyenkor azután az újságíró kíméletlenül bírál, mert tudja, hogy senki sem fogja őt felelősségre vonni. Hiányolható az újságírók alkotóbb hozzáállása is, mert nem készülnek föl eléggé egy-egy témára, nem ellenőrzik az adatokat, sokszor minden alap nélkül jó termést jeleznek előre, később pedig a termelőket okolják a saját jóslatuk fiaskója miatt. Problémák nap nap után jelentkeznek, és amennyiben csak fölületesen kezeljük őket, az auditórium elveszti az újságírók iránti bizalmát. Kevés időt kap a törvények földolgozása és ezért a fölületesen tájékoztatott termelő nem találja föl magát. Különösen jól meg kellene magyarázni a tartomány és a köztársaság törvényhozása közötti különbségeket. A termelők öregkori és betegbiztosítása sem részesült kellő figyelemben, pedig az erősen öregedő falu nagy érdeklődést tanúsít iránta. Sokszor tájékoztattak már új növényfajtákról csak a kísérleti eredmények alapján, márpedig az még nem elegendő biztosíték, hogy a tömeges termelésben is megfelelnek.

Sok minden hiányzik az adásokból — állítják a megjelent beszélgető

partnerek. Nemcsak az ÚRTV-t értik ez alatt, hanem az egész JRT-hálózat falunak szánt műsorait. Hiányzanak a konkrét technológiai útmutatások, illetve kevés van belőlük és a meglévő is kissé megkésve érkezik. Például a fák virágzásakor tájékoztattak a gyümölcsösök metszéséről. Kevés szó hangzik el az állatállomány egészségvédelméről, az istállók egészségtanáról, az állattenyésztéssel kapcsolatos legkorszerűbb tudnivalókról stb. A jelenlegi tájékoztatásokat csak dióhéjba adják, ez pedig nem elegendő útmutatónak a gyakorlati tevékenységhez. Hiányzanak a közérthetően megfogalmazott tanácsok az istállók építésével, az állatoknak nyújtandó elsősegéllyel kapcsolatban stb.

A kártevők leküzdésével kapcsolatos cikkeket sokkal felelősebb hozzáállással kellene elkészíteni; rámutatni a leghatékonyabb vegyszerekre és ismertetni a beszerzési lehetőséget, az árakat. Az idén (1984) elmaradt az előrejelzés a kártevők lehetséges elszaporodásáról és ezért senki sem készült föl a védelemre. Csődöt mondott az egész tájékoztatási rendszer, mert senki sem vette komolyan a termelők jelzéseit, pedig ők még idejében észrevették a fenyegető veszélyt, és azonnal értesítették az illetékeseket.

Aránylag kevés helyet kap a helyi közösségek problematikája, ami azért is hiba, mert ezek gyűlésein kevés ember jelenik meg, és így az ÚRTV jelentékeny népszerűsítő tevékenységet fejthetne ki.

Kevés szó esik a szalma és a kukoricaszár mindinkább elharapózó fölgyújtásának káros voltáról. A törvény tiltja ugyan, de inkább meg kellene magyarázni a termelőknek, hogy az égetés megsemmisíti a mikroállatvilág legnagyobb részét, pedig a műtrágya csak ezek jelenlétében hatékony. Kevés a tájékoztatás a trágyázás újabb módszereiről, a trágyaléről, annak előállítási módjáról, megőrzéséről, szállításáról stb.

Többet kellene beszélni a mezőgazdaságban fölhasznált mérgekről, a környezetünkre, az állatokra, a növényekre és az emberre gyakorolt hatásukról.

Az ÚRTV nem publikálja kellőképpen a falun élő mezőgazdasági szakemberek széles körű tapasztalatait. Többet kellene közölni a világban elért mezőgazdasági eredményekről is, mert a hazai sikerek mellett is van még mit tanulnunk más országok tapasztalataiból.

III. A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐ AZ ADÁSOKBAN

A nagyszámú észrevétel is tanúsítja, hogy mennyire bíráló szemmel fogadja a falusi ember a rádió és a televízió adásait, másrészt pedig kiviláglik, hogy milyen kevés lehetősége van arra, hogy véleményét szélesebb körben is kinyilvánítsa. Az ÚRTV is sokkal több figyelmet szentelhetne a mezőgazdasági magántermelők véleményének, hisz ők is önigazgatók és joggal szólnak hozzá az agrokomplexum kérdéseihez. A magántermelő véleménye általában kevés figyelmet kap tájékoztatási rendszerünkben. Nem kérik ki, vagy kevésbé fogadják el vélemé-

nyét az árrendszer kialakításakor; nem tájékoztatják a várható intézkedésekről, és ezért nehéz neki állást foglalnia. A hús jól ismert hiperprodukciója is azért keletkezett, mert a Szövetségi Végrehajtó Tanács nem tájékoztatott senkit arról, hogy húst fog behozni. A felelős emberek titkolták elképzeléseiket ahelyett, hogy értesítették volna a termelőket arról, hogy milyen helyzet állhat elő, ha túlságosan nagy számban kezdik tenyészteni a vágójószágot. Nem lehetnek elégedettek a földművesek az adásokban való részvételükkel sem, mert ha meg is jelennek, inkább csak díszlet gyanánt szerepelnek; minden egyes szavukra az újságíró vagy a jelen lévő funkcionárius tízzel válaszol, és ezért sokszor nem is fejthetik ki véleményüket a fölvetett kérdésben. Nem jó a sikeres termelők megjelentetési módja sem, mert nem közvetlen, hanem a képsorokra utólag rámontázsolt szövegből áll leginkább. Ha már az ÚRTV egyszer bement a termelő udvarába vagy lakásába, akkor teremtsen közvetlen kontaktust közte és a hallgató-néző között, ami már csak azért is jó, mert a kiváló termelőtől hallottaknak nagy a propagandahatása. Az adások általában elég fölületesek, nem eléggé lényegretörőek, jóllehet az újságírónak megvan a lehetősége, hogy alaposabban fölkészüljön, és így kellő kritikai hozzáállással tudja fogadni a földművesek, de a szövetkezeti szakemberek véleményét is. Általában az ÚRTV több figyelmet szentelhetne a magántermelők véleményének, mert a földműves-szövetkezetből eredő információk vannak most túlsúlyban. Ha az újságíró meg is jelenik egy-egy termelőnél, előzőleg már volt a szövetkezet valamelyik tisztségviselőjénél vagy szakemberénél, aki a szövetkezet érdekeink védelmében a kérdéseket előre úgy szövegezteti meg az újságíróval, hogy a várt feleletet kapja a termelőtől. Így az újságíró nem mindig a valós helyzetet mutatja be. Az alanyoktól őszinteséget kell követelni, de azt minden vágás, montázsolás és egyéb köntörfalazás nélkül kell sugározni a műsorokban. Sokszor megtörtént, hogy az utólagos „kozmetika" miatt egyes emberek nyilatkozata más értelmet kapott, ami semmiképp sem erősíti a bizalmat. Az újságíró sokszor csak olyan alany után kutat, aki megerősíti majd az előre elkészített tételének helyességét, így ugyanazok a személyek aránytalanul sokszor szerepelnek a műsorokban, és így a nézőben az a benyomás keletkezik, hogy mindent előre megrendeztek, hogy familiáris légkör uralkodik. Különösen a „rázós" kérdéseknél fontos, hogy az újságíró elmélyüljön a témán és jól előkészítsen mindent. A fölvetett kérdéssel kapcsolatban meg kell hallgatnia minden érdekeltet, nem csak a „felsőbb szervek", hanem a bázis véleményét is, amihez kellő bátorság is szükségeltetik. Sok probléma adódik abból is, hogy az újságíró nem tájékozott, ettől bizonytalan lesz és ezért a helyi közösség vagy a szövetkezet álláspontjára túlságosan támaszkodik, vagy más esetben egyszerűen megkerüli a „forró" kérdést, esetleg megszépíti a helyzetet. Sokszor észrevette már a néző az ÚRTV adásaiban, hogy az újságíró senkit sem akar megsérteni, ezért információja nem teljes, nem valós, vagy nem az igazi témáról szól, márpedig az

ilyent nem fogadják el az emberek, mert ismerik a valóságot. Többször is megemlítették a Belgrádi Televízió II. műsorán szereplő Belgrádi Krónikát, melynek újságírói bátran belevágnak még a legkényesebb kérdések taglalásába is. A magántermelők nehezményezik, hogy az újságírók nem közvetítik a politikai, szövetkezeti és kamarai felső szervekre vonatkozó kritikájukat. Sokan nem is tudnak ezekről a bírálatokról, mindenesetre tény, hogy legtöbbször a felelősségre vonás is elmarad. Az a vélemény alakult ki, hogy az ÚRTV faluműsorai nem eléggé hatékonyak főként az említettek miatt. Célszerű lenne, vélik a falun, hogy az újságíró jelezze a problémát az illetékeseknek, hívja meg őket terepi beszélgetésre és még a fölvétel előtt egyeztessék a véleményeket. Amennyiben több helyen is fölvetődne ugyanaz a kérdés, az újságíró kötelessége, hogy választ szerezzen az illetékesektől. Ezzel szemben a falusi emberek bírálata csak a tájékoztatási eszközig jut el, de onnan sehova tovább. Sokan úgy vélik, hogy egyes adások megközelítik a falusi élet valóságát, igaz képet festenek. Az igaz problémafelvetésre nagy szükség van, mert megvilágítaná a gyökereket és a földművesek megértenék az agrárkomplexumból eredő gondok okait, például az árak befagyasztását stb. Az újságíró sokszor közvetít a termelőtől idegen és valótlan véleményt is, mintha nem ismerné a valóság helyzetet. Pl. azt mondják, hogy gazdagszanak a parasztok, palotákat építenek, bundákat, luxusautókat vásárolnak stb., ami egyes kirívóbb eseteket tekintve igaz, de nem általános jelenség. Ezzel szemben az az igazság, hogy a paraszt nem számolja az órákat, ha el kell végeznie az idénymunkát, gyakran megbetegszik a szabadban végzett munka vagy a vegyszerek hatása miatt (reuma, isiász, asztma stb.). Hibásak a falusi termelők is, mert sokszor nem mernek nyíltan és világosan színt vallani némely kérdésben, bírálni a felelősöket, de ugyanúgy vétkes az újságíró is, ha nem objektív és nem segítőkész.

Hogy a falusi termelő nagyobb szerepet kapjon falupolitikánk megvalósításában, az ÚRTV — azáltal segíthet, hogy eljuttatja szavukat a politika hordozóihoz. Azt is le kell viszont szögezni, hogy az újságírót sokszor gátolja a zárt információforrás. Éppen ezért erről is konkrétan kellene tudósítani a nézőket, hallgatókat, hogy tudják honnan ered a hallgatás. Sokszor pedig nem az illetékes személyek (igazgatók, szakszervezeti titkárok, községi tisztségviselők stb.) adnak információt, hanem a kevésbé tájékozottak, s így a nyilatkozatok általánosságokba fulladnak. Az időszakosan jelentkező krízisek taglalásától sem kellene tartani, azok mindig voltak és lesznek, de az ÚRTV újságírói, kommunistái bátran mutassanak rá a gondok gyökereire, és ezzel hozzájárulnak a megoldáshoz is. Az utóbbi időben a tisztségviselőknek sokkal több a kapcsolatuk a bázissal, jobban meghallgatják a termelők álláspontjait, de egyes újságírók még mindig a régi módszerekkel dolgoznak, nem reagálnak a közvetlen termelésből eredő jelzésekre és ezzel valósággal elmetszik a kétoldalú tájékoztatás szálait. Így jelentkezik az a gyakori hiányosság, hogy a mezőgazdasági problémák megmaradnak a termelők és

társulások gondjaiként, a társadalom pedig csak akkor észleli őket, amikor már nagyobb méretet öltenek.

A következtetés magától adódik: ha a jelzésekre nincs reagálás, akkor vagy a tájékoztatás a bűnös, mert nem jól közvetíti őket, vagy pedig nem érzékelik, nem akarják érzékelni őket a címzettek, és ekkor már a tájékoztatási rendszeren kívül kell keresni a felelősöket.

Az ÚRTV, a többi tömegtájékoztatási eszközzel egyetemben eléggé kampányszerűen dolgozik. Kiviláglott ez a zöldterv eszközeinek fölhasználása kapcsán is. Először mindent dicsért, ami csak ekörül történt, és csak később kezdődött el a visszaélések először igen óvatos, később pedig bátor kritikája, jóllehet a termelők már kezdetben rámutattak a szabálytalanságokra, de sem a tömegtájékoztatás, sem a politika ezeket a jelzéseket nem vette komolyan. Itt jól meg lehet figyelni az egyoldalú, a fölülről jövő informálás jelenségét, amelynek lényege, hogy csak a bázis felé közvetít, de ellenkező irányba nem. Amennyiben szóba is került valamilyen visszás helyzet, a tömegtájékoztatás nagyon félénken, szinte kesztyűs kézzel nyúlt hozzá, nehogy megsértse valamelyik munkaszervezetet.

A politikai és gazdasági vezetők sokszor távol maradnak az ÚRTV adásaiból, jóllehet ők adhatnák a legpontosabb információkat, hisz ők alkotják meg az érvényben lévő politika irányelveit. Így azután hiába igyekeznek a faluműsorok jól informálni az agrárpolitikáról vagy a technológiáról, elmarad a felelősök szuggesztív szava. A politika kialakítása felelősséget hordoz magával, amit sikertelenség esetén hangsúlyozni kell. Ha elmarad a felelősségre vonás, kutatni kell annak okait. Például a mai napig sem magyarázta meg senki, hogy miért volt szükség Romániából importálni a húst, pedig a többtermelésből adódó helyzet jószerivel emiatt állott elő. A tájékoztatás különben is akkor a leghatékonyabb, ha azoktól jön, akik legjobban ismerik a körülményeket. A falusi vezetők, a szövetkezeti szakemberek és az aktivisták nem zárkóznak el a megszólalás felelőssége elől, de a faluműsorokban sokkal többször is megjelenhetnének a tartományi és a köztársasági felelős emberek. Választ várnak a nagyobb termelést óhajtó földművesek arra, hogy honnan erednek a gátló körülmények, jogszabályok. A politikusok, akár a magasabb szintű szakemberek és tudósok ritkán kerülnek közvetlen kontaktusba a termelőkkel. A beszélgetéseik leginkább már községi szinten befejeződnek és főként jegyzőkönyvekben maradnak. Hiányzanak az új politikát megalkotó tisztségviselőkkel és a szakemberekkel való találkozások, de nem a post festa beszélgetések, hanem a tervbe vett politika kifejlesztési szakaszában, amikor a földművesek a maguk gyakorlata alapján jelezhetnék az esetleges buktatókat és azokat még idejében el lehetne kerülni. Másrészt közvetlen találkozások alkalmával jobban megmagyarázhatnák a sikertelenség okait, rámutathatnának a felelősökre és együttesen kereshetnék a kiutat, mert a földművesek nagyon is érdekeltek benne, hisz az ő gazdaságuk viseli a téves becslések anyagi következményeit.

IV. A TUDOMÁNY AZ ÚRTV ADÁSAIBAN

Egészében tekintve a tudomány jelenléte elégtelen az ÚRTV adásaiban. A búzával és a kukoricával kapcsolatban még érezhető, de pl. a napraforgótermesztés témakörében már nem. A tudományos eredményeket csak a legjobb termelők tudják követni, mert újságot olvasnak, előadásokat látogatnak, könyvet vesznek kezükbe, de a tömegek már nem, és ebben az ÚRTV sokat segíthetne. A jóakarat megvan ugyan, hogy propagálják a tudományos eredményeket, de csak általános, szűkszavú, enciklopédikus adatokat közölnek. Pedig a televízió sokat tehetne, mert szemléltetően tudja bemutatni pl. a szántást, a védőanyagok használatát, a műtrágyázást stb. Az állattenyésztésben az innovációk szinte mindennaposak, ezért kellene ezt a tárgykört alaposabban ismertetni. A termelők nagyon kevéssé ismerik a tudományos intézetek munkáját, terveiket vagy befejezés előtt álló projektumaikat, mert ezeket az adatokat leginkább csak szakmai és tudományos körökben ismertetik, pedig a tömegtájékoztatási eszközök, elsősorban a rádió és a televízió propagálhatnák őket a leghatékonyabb módon. Legjobb lenne, ha a szerkesztőségek a tudományos intézetekkel együtt kiválasztanák azt a kb. ötven témát, amit multimediális módszerrel lehetne földolgozni, elsősorban a rádió és a televízió együttes akciójával. A tudományos kutatásokra juttatott eszközökhöz mérten a propaganda elégtelen és szervezetlen. A mezőgazdasági szakemberek száma az adásokban kevés, és megjelenésük rövid ideig tart. Még a legismertebb tudósok is alig kapnak 1—2 percnél hosszabb időt, kivéve, ha tematikus adásról van szó. Nem szabadna elmaradniuk a tudomány köréből érkező lényeges információknak, amitől a földműves közvetlen hasznot is remélhet.

Érthető-e a tudományról szóló tájékoztatás? Miután idejüket az adásokban nagyon szűkre szabják, a tudományos szakemberek kénytelenek tömören fogalmazni, sok szakkifejezést alkalmazni, ami a szélesebb közönség számára alig követhető. Az újságírók nem készülnek föl kellőképpen a tudósokkal való beszélgetésre, nem segítenek nekik abban, hogy népszerűen fejezzék ki magukat, hogy szótárukat az auditórium színvonalához igazítsák, és így olyan előadások születnek, amilyet az egyetemi katedrán lehet hallani. Sok általános kérdést taglalnak, míg igen kevés a konkrét és útbaigazító közlés.

A termelő sok esetben maga is kísérletezne egy újabb termelési móddal vagy új termék előállításával, pl. egy új búzafajta termesztésével, ha a tudomány kellő módon ismertetné a termesztés körülményeit: az időjárás hatását, a talaj összetételét, a műtrágya kiválasztását és keverési arányát stb., de a tudományos közlések éppen erről hallgatnak, vagy túlságosan keveset mondanak róluk. Mondhatnánk, hogy a tudományos cikkek csak fölvetik, vázolják a kérdést, de nem adnak utasításokat a termelési eljárásokhoz. Egy alkalommal egyik neves tudósunk a napraforgó permetezéséről beszélt, de egy szót sem szólt arról, hogy milyen szerrel, oldattal és mikor permetezzenek a termelők. Úgy tűnik, hogy

a tudományos kísérletek nem adnak kellő számú és minőségű adatot a különböző időjárási és egyéb viszonyok között történő tömegesebb termeléshez. Legjobb lenne a tudományos előadásokat konkrét tanácsokkal egybekapcsolni.

A falusi termelő számára még így is igen hasznos az ÚRTV adások tudományos része, de az még sokkal többet érne, ha a tudományos eredményeket csak akkor közölnék, ha már a gyakorlatban is ellenőrizték őket. Még inkább javulna a helyzet, ha a rádió és a tévé szerkesztőségei nagyobb összhangban dolgoznának ki-ki a saját médium adta lehetőségeinek megfelelően. Jelenleg a tv *Znanje-imanje* című műsora ad legtöbb teret a tudományos magyarázatoknak, de szinte állandóan ugyanazok a személyek jelennek meg, pedig jobb lenne a külmunkatársak minél nagyobb körét alkalmazni, hisz a szerkesztőségek a szakemberek tág körére támaszkodhatnak.

Mit kellene alaposabban földolgozni? Mindenekelőtt azokat a tudományos területeket, melyek több konkrét segítséget nyújthatnának: az agrometeorológia, a talajtan, az állatok és növények védelme, a jószág újszerű táplálása, a silózás technikája stb. témaköréből. Az energiaproblémával elég sűrűn foglalkoznak az adások, de csak rövid információk formájában, és itt sincs útbaigazítás az eredmények gyakorlati fölhasználásáról. Itt van például a napenergia, ami szinte a kezünk ügyében van, és mégis alig van gyakorlati tájékoztatás a kihasználásáról, pedig a fóliasátrak, istállók fűtésénél tömegesen lehetne alkalmazni. Nincs tájékoztatás arról sem, hogy hol és hogyan lehetne beszerezni a szoláris fűtést, mennyibe kerül, mennyire kifizetődő stb.

Legjobb lenne az információkat az idénymunkákhoz kapcsoltan, bevezetőként sugározni, mert a kellő időben adagolt pl. a kártevőkről, szaporodásukról, egyes méregfajtákra való érzékenységükről szóló ismeretek sokban hozzájárulhatnak a sikerhez. Meg kell ismertetni a termelőt az alapvető szakmai elnevezésekkel és terminológiával (pl. aminosavak, proteinek, agrokémia, energia stb.). Emiatt némely tudományos szakterületet komplex módon kellene magyarázni, egyes elemi ismereteket pedig állandóan ismételni, mert az auditórium egyrészt felejt, másrészt pedig állandó jelleggel megújul. Az utóbbi időben a technikai ismeretek mellett mind nagyobb igény jelentkezik a munkavédelmi ismeretek iránt is, méghozzá a földműves munkakörülményeivel kapcsolatban. Jól jönne egy sorozat orvostudományi adás elsősorban megelőző irányzattal, de az elsősegély körüli tudnivalókra is szükség lenne.

V. AZ OKTATÓI MOZZANAT

Kevés a falusi termelőknek szánt oktató műsor, vélik a beszélgetéseken, és ez különösen a mezőgazdasági technológiára vonatkozik; ugyanakkor pedig a haladás és az állandó innovációk miatt, a földművelésben és az állattenyésztésben is, mind nagyobb az újabb ismeretek iránti igény.

Az ÚRTV szerepe természetesen csak kiegészítő lehet, de még így is nagyon jelentékeny, mert a tudás könnyen és gyorsan eljut a földművesek otthonaiba. A magánszektor ugyanis kevéssé kapott helyet a szervezett oktatás különféle formáiban, ami elég nagy hátrány számukra. A gyakorlat megmutatta, hogy nem elegendő csak beruházni a termelésbe, így volt a zöldterv esetében is, ezzel párhuzamosan meg kell szervezni azoknak az oktatását is, akik mindennapi munkájukkal megvalósítják azt. Ma már a magántermelők is nagyméretű és drága fölszereléssel rendelkeznek, de nincs kellő fölkészültségük a kezelésére. Az ÚRTV legalább részben kitölthetné ezt az űrt, ha különféle szakosított előadásokat vagy sorozatokat sugározna. Ezeket két módozatban lehetne műsorra tűzni:

1) rövid, tartalmas tájékoztatásokat nyújtani bővített tanácsok formájában, amit naponta vagy nagyon rövid időközökben sugároznának;

2) hosszabb tematikus adások formájában, amit 20—30 percnyi időtartammal sugároznának azzal a céllal, hogy részletesen és a maga teljességében földolgozzák a megfelelő témát. Lényeges lenne, hogy ne múljék el egyetlen hét sem, különösen a téli időszakban, hogy az ÚRTV műsorán ne jelenne meg a falunak szánt egy vagy több oktatóműsor.

VI. AZ ADÁSOK NYELVEZETÉRŐL

Erről a témáról sok bíráló megjegyzés hangzott el az ÚRTV adásaival kapcsolatban, elsősorban az újságírók, politikusok, szakemberek és mások számlájára, akik a falusi emberektől eltérően beszélnek és ezért sokszor érthetetlenek az auditórium előtt. Elegendő csak *egy* idegen szót használni beszéd közben, hogy a hallgató-néző elveszítse a fonalat, mert a műsort nem lehet megállítani arra az időre, amíg kikereshetné az ismeretlen szó értelmét. Az ilyen szóhasználat divatjának elterjedésében főleg az újságírók és a szerkesztők a ludasak, mert tudják ugyan, hogy mennyire fontos dologról van szó, mégsem szólnak közbe. Az emberek különben is panaszkodnak, hogy az értekezleteken, gyűléseken stb. bonyolult szövegeket kapnak, a rádió és a televízió pedig ugyanazt az otthonukba viszi. Maguk az újságírók is sokszor használják a napi politika zsargonját, ami nekik megkönnyíti ugyan a tömör kifejezésmódot, de alig érthető a falusi ember számára. Amellett az újságíró kifejezésmódjában több melegség és közvetlenség kellene hogy legyen. Mivel az ÚRTV kedves vendég a falusiak házában, legyen egyszerű, szívélyes és közvetlen a hangvétele. Ebben az esetben a rossz kifejezésmód nem lenne ragadós. Az újságírónak segítenie kellene abban, hogy a falusi ember a rádióban és a tévében úgy fejezze ki magát, akár a mindennapi életben, például otthon. Túlságosan sok az idegen szó a termelés, a mechanizáció, az állat- és növényvédelem stb. terén. Különösen sok ilyen szót használnak a politikusok, talán azért, hogy a falusiak tanultabbnak véljék őket.

Külön probléma a román nyelvű terminológia, mert azt a parasztok nagyon nehezen értik meg, jóllehet az anyanyelvükön hallják. Az a vélemény, hogy minden egyes esetben a román megnevezéssel párhuzamosan a szerbhorvát szót is adni kellene, hogy elkerüljék az esetleges tévedéseket.

VII. ÖSSZEFOGLALÁS HELYETT

Összefoglalás helyett rá kell mutatni a beszélgetésekben részt vett mezőgazdasági termelők legfontosabb állásfoglalására és kívánságára a nekik szánt műsorokkal kapcsolatban. Elsősorban azt szeretnék, hogy a programtervezéskor és még inkább a készítéskor az eddiginél sokkal nagyobb mértékben vegyék figyelembe véleményüket. Hihetetlennek és paradoxálisnak tűnik, hogy a széles körben lefolytatott műsorterv-viták alkalmával nem tudták kifejteni véleményüket a szigorúan intézményesített szervezési mód miatt, mert az akkori összejöveteleken leginkább a földműves-szövetkezetek képviselői voltak jelen, akik nem eléggé álltak ki a magántermelők érdekei mellett.

Igen építő jellegű ötleteket adtak a termelők a másképpen, eredményesebben készülő faluműsorok koncepciójához. Kifejtették, hogy témaválasztásban, hozzáállásban és tartalmilag is jobban kellene az adott médium lehetőségeihez idomítani a programot, az oktatói tevékenység pedig kötelezően multimediális (!) legyen, de legalább a rádió és a televízió műsorát hangolják egybe.

A mezőgazdasági termelők nagyon is tudatában vannak annak, hogy a nagyobb és jobb minőségű termeléshez nélkülözhetetlenek a tudományos eredmények és ismeretek, ezért követelik, hogy az ÚRTV sokkal komolyabban, átfogóbban és rendszeresebben dolgozza föl a kiválasztott témákat. Minél több mezőgazdasági specialistát kellene a műsorba bevonni, hogy oktassák a termelőket és fölvilágosítsák őket a termelési innovációkról.

Az időjárás előrejelzése a mezőgazdasági termelőnek mondhatni létfontosságú adatokat tartalmaz és ezért ne legyen olyan általános, mint eddig, hanem konkrét, és az egyes mezőgazdasági termelő körzetekre nézve differenciált agro-meteorológiai tanácsokat tartalmazzon az esedékes idényjellegű munkákkal kapcsolatban.

A beszélgetések folyamán szinte minden egyes alkalommal hangsúlyozták a résztvevők, hogy az ÚRTV a mainál nagyobb számú adást tűzzön műsorra mind az öt adásnyelv esetében. Ezek formailag és tartalmilag differenciáltabbak lehetnének, azaz a mostaniak mellett szakosított adások is kellenének. Több kontaktműsort is igényelnek a nézők, a hallgatók.

Végezetül pedig az sem mellékes, hogy az újságírók megjelenésével, magatartásával kapcsolatos számos bírálat megérdemli, hogy alaposabban kielemezzék, mert sok lényegbevágó észrevétel hangzott el.

Rezime

Pouke jedne ankete

(O programu za selo RTV Novi Sad)

Imajući u vidu značaj poljoprivredne delatnosti u sklopu opšteg privrednog razvoja Vojvodine, i posebno posedovnu strukturu u kojoj individualni poljoprivredni proizvođači imaju važnu ulogu, Radio-televizija N. Sad s posebnom pažnjom neguje emisije namenjene selu. Računajući sa potencijalnim mogućnostima ovih emisija u realizaciji naše sadašnje agrarne politike, Programski kolegijum RTNS dao je zadatak Odelenju za istraživanje programa i auditorijuma RTNS da prikupi i prouči stavove, pre svega onih kojima su ove emisije namenjene, da bi se stekao potpuniji uvid o njihovom političko-propagandnom i obrazovnom značaju i uticaju.

Oformljeni istraživački tim odabrao je za istraživanje Buđanovce (Ruma), Male Pijace (Kanjiža), Staru Pazovu, Bečej, Tordu (Zrenjanin), Lokve (Alibunar), Melence (Kikinda) i Kucuru (Titov Vrbas) gde su u toku aprila 1984. g. uz pomoć mesne konferencije SSRNV u prisustvu poljoprivrednih proizvođača, stručnjaka, zadruge, mesne zajednice i predstavnika prerađivačke industrije organizovani razgovori. Učesnici su odabrani tako da zadovolje unapred dat opšti sastav u pogledu zanimanja, starosnog doba, školske spreme i polova. Svi razgovori su vođeni na osnovu jedinstvenog podsetnika koji je na vreme poslat u mesne zajednice radi uspešnije pripreme učesnika. Podsetnik je sadržao sledeće tematske krugove: obim i broj emisija, termini emitovanja, trajanje emisija, uređivački koncept, prisustvo nauke u emisijama, obrazovni elemenat i jezik emisija, zajedničke emisije na JRT programu, podsticaj emisija RTNS radu na selu, međuredakcijska saradnja, komplementarnost emisija Radija i Televizije kao i štampe te ostala pitanja. Svaki od ovih krugova imao je po nekoliko potpitanja tako da se raspravljalo o ukupno 42 različita i konkretna pitanja što omogućuje veoma širok uvid u stavove i mišljenja poljoprivrednih proizvođača o emisijama RTNS koje su namenjene njima.

Na svakom od ovih razgovora napravljen je tonski zapis koji je potom skinut sa trake i obrađen u ovom materijalu.

Resummee

Erfolg einer Rundfrage

(Über dem Programm für den Dorf der Novisader RTV)

Die Bedeutung der Landwirtschaftlichen Produktion im Gefüge der allgemeine wirtschaftlichen Entwicklung von Vojvodina, im Betracht nehmend, und besonders die Eigenschaftsstruktur in der die individuellen, landwirtschaftlichen Produzenten besonders wichtige Rolle haben, Radio-Television Novi Sad pflegt mit besonderer Achtung die Sendungen für den Dorf geeignet. Angesichts der potentiellen Möglichkeiten dieser Sendungen in der Realisation unserer zeitgemässen Agrar-politik, hat das Programmkolegium des RTNS, der Abteilung der Untersuchungen der Programme und des Auditoriums, die Aufgabe gegeben, die Auffassungen einzuholen und zu studieren, vor allem Derer, denen die

Sendungen zugewiesen sind, um vollkommene Einsicht in ihre politisch-propagandische Bedeutung und Einfluss zu bekommen.

Das formierte Untersuchungsteam, hat für die Untersuchung Buđanovci (Ruma), Male Pijace (Kanjiža), Stara Pazova, Bečej, Torda (Zrenjanin), Lokve (Alibunar), Melenci (Kikinda) und Kucura (Titov Vrbas), vorgenommen, wo in Monat April des Jahres 1984 mit Hilfe der SSRNV und mit beisein der landwirtschaftlichen Produzenten, der Fachleute der Genossenschaften, Ortsgemeindschaften und Vertreter der Verarbeitungsindustrie, Besprechungen organisiert wurden. Die Teilnehmer sind so ausgesucht worden, dass die Zusammenstellung in Hinsicht der Beschäftigung, Altertum, Schulung und Geschlecht entspricht. Alle Gespräche sind endsprechend der vorher den Ortsgemeinden gesandter Erinnerungsakten, geführt worden, um die Vorbereitung der Teilnehmer zu ermöglichen. Der Fragebogen enthält folgende thematische Kreise: Grösse und Zahl der Sendungen, ihre Termine, das Dauern der Sendungen, das Vorhandensein der Wissenschaft und andere Elemente der Aufklärung. Die Sprache der Sendungen, gemeinsame Sendungen im Programm des JRT. Anspornungen der Sendung RTNS für die Arbeit im Dorfe, Interredaktione Mitarbeit, Komplementarität der Sendungen im Radio und in der Television, sowie in den Druckerscheinungen, und andere Fragen wurden im Auge behalten. Alle diese Fragenkreise haben einige Nebenfragen gehabt. So dass man über verschiedene konkrete Fragen verhandelt hat, das eine weitere Einsicht in die Auffassung und den Gedanken der landwirtschaftlichen Produzenten, über die Sendungen der RTNS für den Dorf, gewonnen hat. Auf jeden Gespräch ist eine Tonaufnahme gemacht worden, die in dieser Materie bearbeitet wurde.

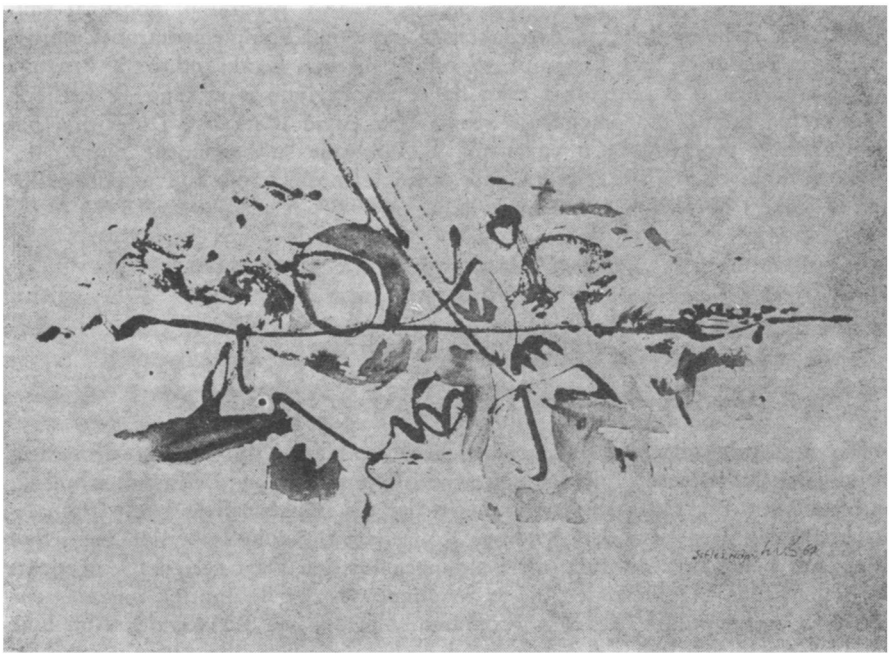

Szeles nap (1967)